

UCHWAŁA

Dnia 3 kwietnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

Protokolant starszy inspektor sądowy Łukasz Kaczmarek

w sprawie X. Y. sędziego Sądu Rejonowego w X.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na posiedzeniu w dniu 3 kwietnia 2023 r.

wniosku P. W. o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej X. Y. sędziego Sądu Rejonowego w X. za to, że „w dniu [...] r. na sali sądowej w Sądzie Rejonowym w X. przy ul. [...] na rozprawach o sygn. akt VIII W [...] jako prowadząca rozprawę znieważała i pomawiała P. W. słowami skierowanymi do niego przy udziale osób przebywających na sali sądowej, iż P. W. :

a) jest „oskarżonym” wielokrotnie to powtarzając, pomimo zwracania uwagi sędziemu przez P. W. , że nie dopuścił się żadnego przestępstwa i jest w tej sprawie „obwinionym” a nie „oskarżonym”,

b) na sali sądowej, krzyczała, obrażała, znieważała i poniżała P. W., że popełniał różne czyny przestępcze pomimo, iż sprawa dotyczyła krzyków w nie określonym miejscu i czasie,

c) namawiała świadków w w/w sprawie aby wymyślali jakieś niegodne i przestępcze zachowania P. W.,

d) pomawiała P. W. i namawiała sędziów z sądu, gdzie była Prezesem sądu, aby traktowali P. W. w sposób obraźliwy, pozbawiający jego praw obywatelskich i obrony jego godności osobistej

tj. o przestępstwa określone w art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k.”

na podstawie art. 80 § 1 i 2c ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 217) – dalej: „p.u.s.p.”

uchwalił:

1. nie zezwolić na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej X. Y. sędziego Sądu Rejonowego w X. za to, że

„w dniu [...] r. na sali sądowej w Sądzie Rejonowym w X. przy ul. [...] na rozprawach o sygn. akt VIII W [...] jako prowadząca rozprawę znieważała i pomawiała P. W. słowami skierowanymi do niego przy udziale osób przebywających na sali sądowej, iż P. W. :

a) jest „oskarżonym” wielokrotnie to powtarzając, pomimo zwracania uwagi sędziemu przez P. W. , że nie dopuścił się żadnego przestępstwa i jest w tej sprawie „obwinionym” a nie „oskarżonym”,

b) na sali sądowej, krzyczała, obrażała, znieważała i poniżała P. W., że popełniał różne czyny przestępcze pomimo, iż sprawa dotyczyła krzyków w nie określonym miejscu i czasie,

c) namawiała świadków w w/w sprawie aby wymyślali jakieś niegodne i przestępcze zachowania P. W.,

d) pomawiała P. W. i namawiała sędziów z sądu, gdzie była Prezesem sądu, aby traktowali P. W. w sposób obraźliwy, pozbawiający jego praw obywatelskich i obrony jego godności osobistej

tj. o przestępstwa określone w art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k.”

2. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik P. W. złożył w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej X. Y. sędziego Sądu Rejonowego w X. za to, że „w dniu [...] r. na sali sądowej w Sądzie Rejonowym w X. przy ul. [...] na rozprawach o sygn. akt VIII W [...] jako prowadząca rozprawę znieważała i pomawiała P. W. słowami skierowanymi do niego przy udziale osób przebywających na sali sądowej, iż P. W. :

a) jest „oskarżonym” wielokrotnie to powtarzając, pomimo zwracania uwagi sędziemu przez P. W., że nie dopuścił się żadnego przestępstwa i jest w tej sprawie „obwinionym” a nie „oskarżonym”,

- b) na sali sądowej, krzyczała, obrażała, znieważała i poniżała P. W., że popełniał różne czyny przestępcze pomimo, iż sprawa dotyczyła krzyków w nie określonym miejscu i czasie,
- c) namawiała świadków w w/w sprawie aby wymyślali jakieś niegodne i przestępcze zachowania P. W.,
- d) pomawiała P. W. i namawiała sędziów z sądu, gdzie była Prezesem sądu, aby traktowali P. W. w sposób obraźliwy, pozbawiający jego praw obywatelskich i obrony jego godności osobistej

tj. za przestępstwa określone w art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k.”

Do wniosku pełnomocnik załączył odpis aktu oskarżenia przeciwko sędzi Sądu Rejonowego X. Y. złożonego w Sądzie Rejonowym w X., w którym zarzuciła jej, że „w sprawie sygn. akt VIII W [...] prowadzoną przez Sąd Rejonowy w X. wykorzystując swoje stanowisko jako sędzia na Sali sądowej m.in. w dniu [...] r. wielokrotnie pomawiała P. W. o słowa i czyny nie mające miejsca oraz znieważała P. W. sugerując świadkom pomawianie P. W. i namawiając świadków do składania fałszywych zeznań, nie uwzględniając prawa obywatelskie i konstytucyjne P. W. w ten sposób, że nie przestrzegała przepisów prawa dotyczących warunków rozpatrzenia wniosków P. W. złożonych w ww. sprawie i namawiając i pomawiając P. W. u innych sędziów w ww. sądzie, w tym namawiając sędziego X.1 Y.1 do traktowania P. W. jak śmiecia nie mającego żadnego prawa, co wynika z traktowania P. W. przez ww. sędziego na rozprawach o sygn. VIII K [...] prowadzonej przez ww. sąd, również wyśmiewając się z P. W., krzycząc na niego, poniżając go na Sali sądowej oraz nie uwzględniając w żaden cywilizowany sposób, iż P. W. pomimo takiej wiedzy jaką X. Y. posiada, iż jest on osobą pokrzywdzoną w śledztwie prowadzonym przez Prokuraturę Okręgową w X., śledztwie dotyczącym M. G., która była babcią P. W. i które to śledztwo zostało wszczęte na wniosek P. W., czym czynem tym SSR X. Y. pomawiała w opinii publicznej i znieważała oraz poniżała i obrażała wielokrotnie P. W. w zamiarze aby pomawianie i zniewaga do niego dotarła. Słowa

i czyny X. Y. wyczerpują znamiona czynu określonego w art. 212 § 1 k.k. i w art. 216 k.k.”

Sąd Najwyższy Izba Odpowiedzialności Zawodowej zważył, co następuje.

Art. 80 § 2c u.s.p. stanowi, że sąd dyscyplinarny, wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego sądu powszechnego do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. Sformułowanie „dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa” określa materialną podstawę decyzji w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Jest ono tożsame z pojęciem użytym w art. 313 § 1 k.p.k. Na gruncie zaś wykładni tego przepisu k.p.k. wskazuje się, że wydanie postanowienia o przedstawieniu zarzutów wymaga istnienia bardziej rozbudowanej faktycznej podstawy, niż ta, która wystarcza do wszczęcia śledztwa lub dochodzenia w rozumieniu art. 303 k.p.k. Poza uzasadnionym podejrzeniem popełnienia przestępstwa musi istnieć także dostatecznie uzasadnione podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba. Czyli to coś więcej niż uzasadnione podejrzenie, jakim posłużył się ustawodawca w art. 303 k.p.k. i znacznie więcej niż uzasadnione przypuszczenie, którego to zwrotu użyto w art. 244 §1 k.p.k. W orzecznictwie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego podkreśla się, że sformułowanie „dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa” jest niedookreślone, zatem ocena, czy spełniona została opisana nim przesłanka, zawsze zależy od konkretnych okoliczności sprawy (por. np. uchwała Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 18 października 2004 r., SNO 40/04, OSNSD 2004, Nr 2, poz. 33), jednakże, jak wskazuje się, podejrzenie popełnienia przestępstwa musi być w pełni uzasadnione, nie nasuwające żadnych istotnych wątpliwości, ani zastrzeżeń, zarówno co do popełnienia czynu jak i zaistnienia wszystkich znamion konkretnego typu przestępstwa (por. np. uchwały Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego: z dnia 8 maja 2007 r., SNO 21/07, OSNSD 2007, poz. 38, z dnia 27 stycznia 2009 r., SNO 95/08, OSNSD 2009, poz. 24, z dnia 20 lipca 2011 r., SNO 32/11). Obowiązkiem zaś sądu dyscyplinarnego, w ramach postępowania wszczętego

wnioskiem oskarżyciela o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jest zbadanie przedstawionych przez oskarżyciela materiałów dowodowych, w celu stwierdzenia, czy zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa przez sędziego. Kontrola ta ma charakter merytoryczny, chociaż nie sprowadza się do tak wysokiego poziomu przekonania sądu o popełnieniu czynu i winie sprawcy, jak w przypadku orzekania w postępowaniu karnym. To ostatnie podlega bowiem dyrektywie pewności rozstrzygnięcia, wpływającej z podstawowych gwarancji procesowych (np. z art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k.). Oczywistym też jest, że sąd dyscyplinarny w postępowaniu o wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej ma obowiązek oceny dowodów na zasadach określonych w przepisach k.p.k., a więc przede wszystkim zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, o jakiej mowa w art. 7 k.p.k., czyli z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Podane w tym przepisie kryteria (logika, wiedza i doświadczenie), pozwalają również na dokonanie kontroli przestrzegania przez sąd zasady swobodnej oceny dowodów w konkretnej sprawie, tym samym mają uniemożliwiać tzw. dowolną ocenę dowodów. Podkreśla się w orzecznictwie, że uzasadnienie rozstrzygnięcia powinno zaś zawierać wskazanie, jakie fakty sąd uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich w tej mierze oparł się dowodach i dlaczego nie uznał dowodów przeciwnych. Sąd dyscyplinarny powinien w pierwszym rzędzie ocenić dowody, a dopiero następnie dokonać analizy prawnej, czy spełniona jest przesłanka uchylenia immunitetu, czyli czy wskazują one, że zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez sędziego przestępstwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 11 października 2005 r., SNO 43/05, OSNSD 2005, poz. 58 oraz uchwała Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 23 lutego 2006 r., SNO 3/06, OSNSD 2006, poz. 25).

Przekładając powołane orzecznictwo na grunt niniejszej sprawy należy przede wszystkim zauważyć, iż wnioskodawca w prywatnym akcie oskarżenia zarzucił sędzi Sądu Rejonowego X. Y. popełnienie przestępstwa z art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. Pełnomocnik wnioskodawcy także wystąpił z wnioskiem o wyrażenie zgody na o zezwolenie na pociągnięcie do

odpowiedzialności karnej X. Y. sędziego Sądu Rejonowego w X. za popełnienie przestępstw z art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. Jednakże szczegółowe opisy czynów zarzucanych sędzi X. Y. w akcie oskarżenia i we wniosku o zezwolenie na pociągnięcie jej do odpowiedzialności karnej znacznie różnią się co do meritum. Opisany we wniosku czyn ma m.in. polegać na znieważaniu i pomawianiu P. W. przez sędziego X. Y. poprzez skierowanie do niego słów, że „jest oskarżonym wielokrotnie to powtarzając, pomimo zwracaniu uwagi sędziemu przez P. W., że nie dopuścił się żadnego przestępstwa i jest w tej sprawie obwinionym, a nie oskarżonym”. Opisane zachowanie nie jest natomiast objęte zarzutem sformułowanym w akcie oskarżenia. Z kolei z opisu czynu zawartego w akcie oskarżenia wynika, iż sędzia X. Y. „namawiała sędziego X.1 Y.1 do traktowania P. W. jak śmiecia nie mającego żadnego prawa, co wynika z traktowania P. W. przez w/w sędziego na rozprawach o sygn. akt VIII K [...] prowadzonej przez w/w sąd, również wyśmiewając się z P. W., również wyśmiewając się z P. W., krzycząc na niego, poniżając go na Sali sądowej”. Opisane w zarzucie zachowanie nie zostało objęte zarzutem opisanym przez pełnomocnika we wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Występujące rażące sprzeczności w opisach czynów sformułowanych we wniosku i w akcie oskarżenia od strony formalnej stoją na przeszkodzie uwzględnieniu wniosku pełnomocnika, albowiem w takiej sytuacji sąd dyscyplinarny wyraziłby zgodę na pociągnięcie sędzi do odpowiedzialności karnej za zachowania, które nie zostały jej zarzucone.

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, iż znamieniem przestępstwa określonego w art. 212 § 1 k.k. jest zachowanie sprawcy polegające na pomawianiu, tj. przypisywaniu pomawianemu czegoś, co jest oceniane negatywnie i co w konsekwencji może doprowadzić do jego poniżenia w opinii publicznej lub może narazić go na utratę zaufania potrzebnego do danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Jednak o zniesławiającym charakterze wiadomości przekazywanych przez sprawcę nie decyduje subiektywne poczucie pokrzywdzonego, lecz wyłącznie ocena obiektywna, tj. stwierdzenie, czy w odczuciu społecznym jest to zniesławienie. Nie wyczerpuje znamion zniesławienia zachowanie polegające na wyrażaniu opinii w ramach wykonywania

uprawnień i obowiązków, z wyjątkiem sytuacji, gdy są one świadomie nieprawdziwe, a formułujący je działa w zamiarze ugodzenia w dobre imię lub podważenia zaufania do osoby opiniowanej (por. postanowienie SN z 9.10.2001 r., IV KKN 78/97, LEX nr 51588; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2002 r., V KKN 435/00, niepubl., z dnia 18 grudnia 2000 r., IV KKN 331/00, niepubl.).

Od strony podmiotowej przestępstwo zniesławienia zarówno w typie podstawowym (§ 1), jak i kwalifikowanym (§ 2) należy do kategorii przestępstw umyślnych, które można popełnić zarówno w zamiarze bezpośrednim (*dolus directus*), jak i wynikowym (*dolus eventualis*). Sprawca czynu zabronionego musi mieć zatem świadomość tego, że jego wypowiedź zawiera zarzut zniesławiający pod adresem innej osoby, grupy osób, instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej. Ponadto musi sobie zdawać sprawę z tego, że podniesienie lub rozgłoszenie takiego zarzutu może narazić podmiot, którego on dotyczy, na poniżenie w opinii publicznej lub utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Na płaszczyźnie woluntatywnej zamiaru sprawca winien chcieć podmiot pomawiany poniżyć lub spowodować utratę przez niego zaufania bądź też na to się godzić (J. Raglewski [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. art. 212-277d, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 212).

Natomiast przestępstwo zniewagi (art. 216 § 1 k.k.) polega na ublężeniu komuś słowem lub czynem, ciężką obrazę i jest skierowane przeciw godności osobistej człowieka (czci wewnętrznej). O tym, czy zachowanie ma charakter znieważający, decydują dominujące w społeczeństwie oceny i normy obyczajowe, a nie samo subiektywne przekonanie osoby rzekomo znieważonej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2008 r., III KK 234/07, OSNKW 2008, Nr 9, poz. 69, a także uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2012 r., SNO 26/12, niepubl.).

Według art. 80 ust. 2c u.s.p. sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, jeżeli zachodzi dostateczne prawdopodobieństwo popełnienia przez niego przestępstwa. W niniejszej sprawie treść prywatnego aktu oskarżenia, jak i wniosku o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej nie uprawdopodobniają popełnienia przez

sędzię X. Y. przestępstw z art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k. zarzucanych jej przez P. W..

Mając powyższe na względzie należało uchwalić, jak na wstępie.

[SOP]

[ł.n]